

Wstęp

W piętnastym numerze „Edukacji Muzycznej” publikujemy dziesięć artykułów w dwóch wersjach językowych – polskiej i angielskiej. Pierwszy z tekstów, z dziedziny etnomuzykologii, autorstwa **Tomasza Rokosza**, pt. *Emisariusze dziadowskiej tradycji – z problematyki lirniczej – przeszłość i teraźniejszość*, koncentruje się na przedstawieniu „subkultury lirniczej”, która – zdaniem autora – przechodzi renesans od lat 90. XX wieku. We wprowadzeniu do głównej problematyki autor przedstawia zarys działalności lirników w Polsce na tle tradycji europejskiej. Wymienia rodzaje liry korbowej oraz charakteryzuje szeroki repertuar „pieśni dziadowskiej” wykonywanej przy akompaniamencie tego instrumentu. W pracy ukazuje również, jak zmienia się hierarchia, zakres i funkcja owych pieśni realizowanych współcześnie. Nadto charakteryzuje obecne lirnictwo, wskazując na istotne różnice zachodzące we współczesnych jego przejawach. Jak pisze – dzisiejsze lirnictwo ma „konkretne wykładniki i przejawy” w postaci wydawnictw fonograficznych, festiwali, koncertów, konkursów oraz warsztatów lirniczych.

Kolejny tekst, napisany przez **Wojciecha Gurgula**, pt. *Panorama polskich koncertów gitarowych*, jest pierwszą w polskiej literaturze muzykologicznej próbą dostarczenia syntetycznej informacji na temat rodzimej twórczości formy koncertu na gitarę z orkiestrą. Praca omawia głównie dzieła powstałe po 1945 roku, z których wiele nie było publikowanych ani też rejestrowanych w nagraniach fonograficznych. Autor przedstawia literaturę przedmiotu, przybliży historię – od pierwszych polskich koncertów gitarowych, aż po czasy współczesne. Swoje rozważania wzbogaca licznymi przykładami muzycznymi. Niektóre z omawianych dzieł uległy dziś zapomnieniu, jednak – jak wynika z pracy – są wśród nich i takie, które z pewnością zasługują na uwagę oraz przywrócenie do repertuaru koncertowego.

Wojciech Wojtuch, w artykule pt. *Gitara – epizod brzmieniowy w twórczości Grupy Sześciu*, przedstawia mało znane utwory na gitarę, tworzone niejako na marginesie głównego nurtu kompozytorskiego, które wyszły spod piór francuskich twórców grupy Les Six, takich jak: Georges Auric, Darius Milhaud, Francis Poulenc oraz Germaine Tailleferre. Omawiane w pracy cztery utwory na gitarę *solo* były inspirowane dziełami wielkich mistrzów gitary klasycznej – jak Andrés Segovia i Ida Presti. We wstępie do przedstawienia głównego problemu pracy autor nakreśla miejsce gitary w muzyce francuskiej oraz przypomina główne założenia kompozytorów Grupy Sześciu. Przedstawione miniatury instrumentalne hołdują koncepcjom estetycznym tej grupy.

Dwa kolejne teksty dotyczą zagadnień interpretacji muzyki. Pierwszy z nich, autorstwa **Anny Działak-Savytskiej**, zatytułowany *Dialog w Sonacie na dwoje skrzypiec op. 10 Henryka Mikołaja Góreckiego z perspektywy wykonawcy*, analizuje aspekty wykonawcze, koncentrując się na dialogach prowadzonych w młodzieńczym dziele H.M. Góreckiego. Rozważając główną problematykę, autorka omawia pod tym kątem poszczególne części cyklu sonatowego. Artykuł ten przypomina znane już w literaturze muzykologicznej opracowania dorobku kompozytorskiego twórcy *Symfonii pieśni żalonych*. Jednak ze względu na poruszane w nim zagadnienia wykonawcze, które nie były omawiane, powinien on zainteresować przede wszystkim skrzypków, których domeną jest interpretacja muzyki XX i XXI wieku.

Drugi tekst związany z interpretacją muzyki przedstawia **Люція Циганюк** [Liutsiia Tsyhaniuk]. Jej artykuł, pt. *Cechy indywidualnego stylu muzycznego Myroslawa Skoryka w cyklu preludiów i fug na fortepian*, omawia pochodzące z tego zbioru dwie pary złożone z preludium i fugi. Przedstawiona w pracy analiza muzykologiczna i wykonawcza prowadzi autorkę między innymi do następujących konstatacji: „Cykl preludiów i fug na fortepian M. Skoryka jest przykładem doskonałego opanowania techniki polifonicznej, w połączeniu z twórczą reinterpretacją «klasycznych» norm. Cykl ten jest godny uwagi ze względu na swoją zróżnicowaną metaforykę, wykorzystanie różnorodnych transformacji obrazowo-skojarzeniowych – gatunku barokowego z nowoczesną autorską wypowiedzią artystyczną, w której obrazy różnych kultur historycznych są naturalnie zintegrowane”.

Dwa kolejne artykuły dotyczą teorii uczenia się muzyki w ramach wczesnej edukacji i szeroko pojętej pedagogiki muzycznej. W pierwszym z tekstów, napisanym przez **Macieja Kołodziejkiego**, pt. *Heterogeniczność myślenia o audiacji w świetle eksploracji naukowego statusu teorii uczenia się muzyki według Edwina Eliasa Gordona*, autor – posługując się analizą tekstu jako główną metodą badawczą – próbuje rozwiązać problem – czy i w jakim stopniu teoria uczenia się muzyki autorstwa Edwina E. Gordona posiada status teorii naukowej.

Głos praktyka pobrzmiwia w pracy **Tomasza Dolskiego**, zatytułowanej *Edukacja muzyczna w kształceniu nauczycieli wczesnej edukacji w kontekście systemu reprezentacji Jerome’a Brunera. Jej celowość oraz modyfikacja metodyki nauczania do pracy zdalnej*. Tekst ten zdaje się być szczególnie aktualny w czasach pandemii COVID-19. W pierwszej części artykułu autor skupia się na znaczeniu zabawy we wczesnej edukacji dziecka i nauczaniu przez nią. W części drugiej, w odniesieniu do przedstawionej teorii, proponuje zastosowanie w edukacji muzycznej zmodyfikowanych metod, które sprawdzą się w nauczaniu zdalnym.

Na pograniczu muzyki i literatury sytuuje się tekst autorstwa **Elżbiety Wróbel**, pt. *Juliusz Kaden-Bandrowski o muzyce, pracy i pisaniu – czyli pisarz przy fortepianie*, odnoszący się do znaczenia muzyki w życiu i twórczości jednego z najważniejszych pisarzy lat międzywojennych. Jest to studium o mało znanych

aspektach pracy literackiej i zainteresowaniach muzycznych J. Kadena-Bandrowskiego. Fakt zdobycia przez niego wykształcenia muzycznego mocno wpłynął na postawę artystyczną pisarza. Jako pianista potrafił należycie ocenić i precyzyjnie opisać grę innych grających na fortepianie. Autorka omawia te wątki na przykładzie napisanej przez Kadena recenzji koncertu Aleksandra Michałowskiego. Przywołuje również książkę o Chopinie autorstwa pisarza, a także jego refleksje o uczestnikach Pierwszego Konkursu Chopinowskiego, w którym Kaden był członkiem komitetu organizacyjnego. Autorka odwołała się także do krytycznych tekstów pisarza z początkowego okresu jego literackiej kariery, aby pokazać jego szersze stanowisko wobec sztuki.

Artykuł **Aleksandry Popiołek-Walicki**, pt. *Kulturowe znaczenie IV Międzynarodowego Konkursu Chopinowskiego w kontekście odradzającego się po II wojnie światowej polskiego życia muzycznego*, przedstawia kulisy przygotowań, organizacji i przebiegu jednego z najbardziej prestiżowych konkursów pianistycznych na świecie, który odbył się w 1949 roku, w odradzającej się po zgliszczach wojny Polsce. Podstawą źródłową tej pracy są przede wszystkim reportaże Polskiej Kroniki Filmowej. Z przeprowadzonych przez autorkę analiz wynika, że pierwszy po wojnie konkurs nie tylko był doniosły jako wydarzenie artystyczne, ale również jego organizacja stała się dla ówczesnej władzy absolutnym priorytetem o randze politycznej. Do reaktywacji konkursu w tym czasie mogło dojść tylko dzięki nieprzeciętnej determinacji ludzkiej, co oddają również słowa autorki w podsumowaniu pracy: „Czteroletnie przygotowanie IV Konkursu Chopinowskiego w Warszawie – w mieście, w którym walki toczone podczas okupacji i Powstania Warszawskiego pozostawiły zgliszcza, jest wyrazem postępowania heroicznego oraz realizacją projektu niemalże niemożliwego do wykonania. Chęć powrotu do życia pozostawionego przed II wojną światową była w Polakach silniejsza od rozpacz po przeżytej traumie wojny”.

Tom kończy tekst Agaty Kocaj i Izabeli **Krasińskiej**, pt. *Kształcenie muzyczne w Polsce z perspektywy „Wiadomości Muzycznych” (1925–1926)*. Stanowi on przyczynek do dalszych badań nad historią szkolnictwa muzycznego w Polsce. Praca jest pierwszą próbą monograficznego opracowania periodyku „Wiadomości Muzyczne” i to zarówno od strony formalno-wydawniczej jak i zawartości treściowej. Uwaga autorek koncentruje się tu głównie na informacjach dotyczących kształcenia, dokształcania i doskonalenia zawodowego muzyków oraz nauczycieli muzyki i śpiewu w różnych typach szkół funkcjonujących w Polsce w okresie międzywojnia.

Marta Popowska – redaktor zeszytu